

Uluslararası silâhlı çatışmalar hukuku çerçevesinde tıbbî personelin durumu

Anıl ÇAMYAMAÇ*
Serkan ÇINARLI**

*Kıbrıs İlim Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Kıbrıs.

** Celal Bayar Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı, Manisa.

ÖZET

Savaşlar insanlık tarihi kadar eski olup, insanlığın doğuşundan itibaren kuvvet kullanımının kurallara bağlanması arzu edilmiştir. Bu bağlamda savaş hukuku, uluslararası hukukun en eski dallarından biri olarak mütalaa edilebilir.

Tıbbî personelin uluslararası silâhlı çatışmalardaki yeri ise, özellikli düzenlemeler çerçevesinde ayrı olarak değerlendirilmektedir. Tıbbî personelin silâhlı çatışmalar hukukundaki statüsü, akıllara ilk olarak Henri Durant'ın çabalarını getirmekte olup, oysa tıbbî personelin özellikle de doktorların savaşlardaki yeri çok daha eskilere dayanmaktadır.

Tıbbî personelin hukukî statüsü değerlendirirken “tıbbî personelin korunması”, “tıbbî personelin sorumluluğu” vb. gibi birçok hususa dikkat edilmesi gerekmektedir.

Uluslararası silâhlı çatışmalarda tıbbî personele ilişkin temel düzenleme Cenevre Sözleşmeleri ve Protokolleri çerçevesinde yapılmış olup, tıbbî personelin korunması açıkça ve özel olarak düzenlenmiştir.

İster askerî, ister sivil olsun tıbbî personel mutlaka çatışan taraflara ait olmalıdır. Bu çerçevede, düşman devletçe tanınan ve yetkilendirilmiş kişilerin korunmasından bahsedilecektir. Bu korumanın düzenlenen şekilde tıbbî personele tanınmasının nedeni, onlara kişisel bir ayrıcalık tanımak değil, silâhlı çatışma kurbanlarının korunması ve saygı görmesinin garanti altına alınması için doğal bir koşuldur.

Uluslararası insancıl hukuku ihlâl eden veya çiğneyen tıbbî personel cezaya tâbidir. Bunun yanı sıra, her türlü düşmanca faaliyetten imtina etmesi, sadece gerektiğinde kendisini ve sorumluluğunda olan hasta ve yaralıları korumak için kullanabileceği hafif silâhlar taşıyabilmesi, amblem ve kimlik kartı kullanmak suretiyle tanımlanabilir olması, barış zamanında olduğu gibi uluslararası silâhlı çatışmalar durumlarında da tıbbî etik kurallarına uyması, tıbbî kriterler dışında hiçbir ayırım gözetmemesi, hasta ve yaralıları gereklilik dışında hiçbir tıbbî prosedüre tâbi kılamayacak ve bunlar üzerinde hiçbir tıbbî, biyolojik veya diğer bilimsel deneyleri uygulamayacak olması, hasta ve yaralıların rızalarının olmasını temel alması gibi durumlar, tıbbî personelin yükümlülükleri arasında yer almaktadır.

Bu çerçevede konu, 1949 tarihli Cenevre Sözleşmeleri ve onların eki konumundaki 1977 tarihli iki Ek Protokol ile 2005 tarihli üçüncü ek protokol dâhilindeki düzenlemeler bağlamında ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Uluslararası savaş hukuku, tıbbi personel, Cenevre sözleşme ve protokolleri.